

Η ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ
ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ

*Γνωρίστε τη Θεά
Ελευθερώστε την Ψυχή σας*

Σειρά: Μυστήρια του Κόσμου
Τίτλος πρωτοτύπου: Persephone Unveiled
Συγγραφέας: Charles Stein
Μετάφραση: Ιφιγένεια Σταροπούλου
Φιλολογική επιμέλεια: Ελευθερία Μεταξά
Σελιδοποίηση-Εκπόνηση εξωφύλλων: Έλενα Ματθαίου

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

Copyright ©2006: Charles Stein
©2018: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΝΑΛΙΟΣ
Σόλωνος 136, Αθήνα 106 77
Τηλ.: 210 3829339-210 3803925, Φαξ: 210 3829659
e-mail: sales@enalios.gr
www.enalios.gr

ISBN: 978-960-536-542-4

ΤΣΑΡΛΣ ΣΤΕΪΝ

Η ΠΕΡΣΕΦΟΝΗ
ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΕΤΑΙ

*Γνωρίστε τη Θεά
Ελευθερώστε την Ψυχή σας*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ:

Ιφιγένεια Σταροπούλου

Περιεχόμενα

.....

Ευχαριστίες	11
Συντομογραφίες	19
Εισαγωγή	21

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Η <i>Θεογονία</i> του Ησιόδου	33
Διαβάζοντας τον <i>Ομηρικό Ύμνο στη Δήμητρα</i>	55
Τί γνωρίζουμε για τα Ελευσίνια Μυστήρια;	109
<i>Από την Ίδρυση της Ελευσίνας</i>	
<i>στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας</i>	109
<i>Οι Ιεροουργοί της Ελευσίνας</i>	116
<i>Τα Μικρά Ελευσίνια</i>	120
<i>Τα Μεγάλα Ελευσίνια</i>	125
Οι Γεφυρισμοί	144
Μπαίνοντας στον χώρο του ναού. Το Πλουτώνιο	145
<i>Οι ιεροί χοροί</i>	145

<i>Το Τελεστήριο. Το Ανάκτορο. Η Εποπτεία</i>	151
Οι κίνδυνοι της ταυτότητας: Η ζωή και ο θάνατος στον Κάτω Κόσμο	161
<i>Περσεφόνη</i>	162
<i>Ταυτότητα</i>	170
<i>Ο Κάτω Κόσμος</i>	183
Τα παραισθησιογόνα στην Ελευσίνα: Η υπόθεση Γουάσον-Χόφμαν-Ρακ	193

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Εισαγωγή στο Δεύτερο Μέρος	219
Θεϊκή ταυτότητα και θεϊκή διαμεσολάβηση	221
Ο χώρος της Μεταμόρφωσης	231
<i>Η Εποπτεία στον χώρο μεταμόρφωσης</i>	246
Η Κάλυψη	249
Από την απλή στη συνειδητή ύπαρξη	255
<i>Η ανακάλυψη του Όντος</i>	256
<i>Φιλοσοφία και Ελευσίνα</i>	260
<i>Η έννοια του Όντος</i>	262
<i>Το ποίημα «Περί Φύσεως» του Παρμενίδη</i>	266
<i>Ο Παρμενίδης στα Σταυροδρόμια</i>	276
<i>Για μία ακόμη φορά, η έννοια του όρου «Ον»</i>	280
<i>Το Ταξίδι και η Θεά</i>	285
<i>Ενδείξεις του Όντος</i>	297
<i>Μια τελευταία αναφορά περί Όντος</i>	317
Οράματα του παρελθόντος	323

<i>Επάνω στη Γέφυρα</i>	324
<i>Στο Τελεστήριο</i>	327
Επίλογος: Διαμορφώνοντας την Ιστορία	333

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1: Ο Ομηρικός Ύμνος στη Δήμητρα (στο πρωτότυπο σε μετάφραση Τσαρλς Στάιν)	339
Παράρτημα 2: Βοηθητικές σημειώσεις για τη μετάφραση του κειμένου του Παρμενίδη (στο πρωτότυπο σε μετάφραση Τσαρλς Στάιν)	367
Παράρτημα 3: Ο πέπλος της Περσεφόνης	383
Παράρτημα 4: Πώς να βοηθήσετε τη θεά να σας βρει	385
Βιβλιογραφία	387
Σχετικά με τον Συγγραφέα	395

Ευχαριστίες

.....

ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΑ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΟΜΗΡΙΚΟΥ ΥΜΝΟΥ ΣΤΗ ΔΗΜΗΤΡΑ το 1981, ενώ δίδασκα για ένα σύντομο χρονικό διάστημα στο Κολλέγιο Μπαρντ και συγχρόνως συνεργαζόμουν με τη συγγραφέα και κινηματογραφίστρια Λίζα Κάτζμαν, η οποία βρισκόταν στο τελευταίο έτος των σπουδών της με θέμα τους μύθους σχετικά με τη Δήμητρα, την Περσεφόνη και την Ψυχή. Η μετάφραση ήταν και παραμένει αφιερωμένη σε αυτή τη γυναίκα.

Η μετάφραση του έργου του Παρμενίδη ολοκληρώθηκε, ενώ συνεργαζόμουν με την *concept artist* και μαθηματικό Κρίστερ Κριστίν Χένιξ σε μία εργασία, η οποία τελικά κατέληξε στη δημοσίευση του βιβλίου *Being=Space x Action: Searches for Freedom of mind in Art, Mathematics and Mysticism*, το οποίο εκδόθηκε και δημοσιεύθηκε ως *Io 41* από τη *North Atlantic Books*. Συμπεριελάμβανε μία παλαιότερη έκδοση του υλικού για τον Παρμενίδη.

Οφείλω εν μέρει το ενδιαφέρον μου για την εξερεύνηση της προϊστορίας του πολιτισμού, όπως αυτός αντανακλάται στην αρχαία ελληνική λατρευτική πίστη, σε συζητήσεις που είχα με τον κοινωνιολόγο Στέφεν Κολατρέλα, ο οποίος με μύησε στο έργο των Μάρσαλ Σάλινς και Πιέρ Κλάστρ (που μνημονεύονται αμφότεροι στη Βιβλιογραφία). Ο Στέφεν αναζωογόνησε τον ενδιαφέρον μου για το έργο του Πήτερ Λάμπορν Γουίλσον σε παρόμοια θέματα (Και πάλι, βλέπε Βιβλιογραφία.)

Το βιβλίο μου με τίτλο *Η Αποκάλυψη της Περσεφόνης* γράφτηκε με τη βοήθεια πολλών, υπομονετικών φίλων μου, οι οποίοι θέλησαν να ακούσουν τις ιδέες μου με τη σειρά που προέκυπταν. Σε κάποιο σημείο, ο εξαίρετος ζωγράφος, μυθιστοριογράφος και ηθοποιός Θορπ Φάιντ, όχι μόνο με παρότρυνε, αλλά επέμεινε να του διαβάσω μία από τις πρώτες εκδοχές του κειμένου, ένα φθινοπωρινό απόγευμα του 2005, ενώ βρισκόμασταν στο αυτοκίνητο και πηγαίναμε από το σπίτι του στο Ίψουϊτς προς τα δυτικά, διασχίζοντας τη Μασαχουσέτη, για να φθάσουμε στο Όλμπανυ. Την προσοχή τους μου χάρισαν απλόχερα οι Τζέσε Άμποτ, Ντέιβιντ Αμπέλ, Αμάντα Μαρί Άλεν, Ντέιβιντ Άρνερ, Τζένιφερ Εϊξιν-Βάις, Χάρβυ Μπίαιαλυ, Μίνα Μπλαϊρ, Μπένζαμιν Μπόρετζ, Ντον Μπερντ, Τοντ Κάρτερ, Λώρα Τσκετιάνι, Στήβεν Κολατρέλα, Ντορότα Τσέρνερ, Τεντ Ντινάιερ, Μάργκαρετ Ντε Γουάις, Τιμόθι Ντόαν, Μαίρη Ήγκαν, Κάρλα Φέλσεχ, Τζόνathan Φέλντσεχ, Σύνθια Φέλτερ, Αλέξα Φλέκενσταϊν, Τζον Φόρσι, Τζένυ Φοξ, Άνταμ Φούλερ, Λώρα Φέρμαν, Κάθυ Γκλας, Στήβεν Γκούντμαν, Τζόνathan Γκρην,

Ρίτσαρντ Γκόσινγκερ, Μπαζ Γκαμάρ, Νταφ Γκαμάρ, Πεγκ Γκαμάρ, Γιαν Χάρισον, Κι Χασεγκάβα-Χάμονς, Ντέμπι Χέιστι, Χέδερ Χέιστι, Μέγκαν Χέιστι, Γκάρυ Χιλ, Τζοάνα Χόφμαν, Μίκαελ Χόροβιτς, Πενέλοπε Χάιντ, Κεν Ίρμπυ, Τιμ Τζέικομπς, Αλάια Τζόνσον, Πιέρ Τζόρις, Μεναχέμ Κάλους, Φράντς Κάμιν, Λίσα Κάτζμαν, Ρόμπερτ Κέλυ, Άλισον Νόουλς, Γκέριτ Λάνσινγκ, Μπάρμπαρα Λήον, Πενέλοπε Λεβάν, Άνταμ Λόμπελ, Ζαρίνα Μαϊγουάντι, Πήτερ Μάντσεστερ, Σάρλοτ Μέιντελ, Κρις Μαν, Ντέιβιντ Μάτλιν, Αναστέζια ΜακΓκι, Άαρον Μίλερ, Μέλανι Μινέο, Γουίλιαμ Μιούλεν, Τζόσι Όπενχάιμ, Χίλαρυ Όβερμπεργκ, Τζίλια Παολέλα, Σάιμον Πέτετ, Μπόμπ Ποντγούρσκι, Ρέκτσελ Πόλακ, Τζώρτζ Κουάσα, Σούζαν Κουάσα, Ράκελ Ραμπίνοβιτς, Τζέντ Ρασούλα, Γκέιλ Ρέιγουϊντ, Χοσέ Ράισινγκ, Μισέλ Ρόουντς, Ρόμπιν Ρίτσαρντσον, Ράσελ Ρίτσαρντσον, Τζερόμ Ρόθενμπεργκ, Πωλ Ράιαν, Κάρολι Σνίμαν, Ρού Σκόντνικ, Άντονυ Στάιν, Κόνστανς Στάιν, Λούσυ Στάιν, Ρικ Στόουν, Ντέιβιντ Λίβαϊ Στράους, Έλεν Τάουσιγκ, Μέραμπι Ουρίντια, Πωλίνα Γουάλενμπερκ-Όλσον, Λίντα Βάινμπεργκ, Μαρκ Βάις, Μπάρμπ Γουάν, Ίαν Γουάιτχεντ, Σπένσερ Γουάιτχεντ, Σέρυ Γουίλιαμς, Λίσα Βόλσακ, Ρότζερ Γούλτζερ, Έλι Γιάρντεν, Νόνα Γιάρντεν.

Την άνοιξη του 2005, καθώς η σκέψη του βιβλίου άρχιζε να ωριμάζει μέσα μου, συνεργαζόμουν με τον ειδικό στα βίντεο Γκάρυ Χιλ, την καλλιτέχνη Πωλίνα Γουάλενμπεργκ-Όλσον και τον μηχανικό εικόνας και ήχου Άαρον Μίλερ για τη δημιουργία μίας μνημειώδους εγκατάστασης στο Κολοσσαίο της Ρώμης. Η Πωλίνα είχε τη φαινή

ιδέα να κατασκευαστεί ένας λαβύρινθος κάτω από το αμφιθέατρο, ο οποίος θα αναπαριστούσε τον Άδη των αρχαίων και άρχισε, μάλιστα, να γράφει μία σειρά τραγουδιών για την Περσεφόνη, τα οποία είχα διαρκώς στο μυαλό μου, όσον καιρό έγραφα το βιβλίο.

Οι αναγνώστες που έχουν ήδη ρίξει μια ματιά στο κεφάλαιο για τον «χώρο μεταμόρφωσης», είμαι σίγουρος ότι μπορούν να καταλάβουν τί εννοώ όταν λέω ότι το βιβλίο μου αποτελεί από μόνο του χώρο μεταμόρφωσης, αφού συνδυάζει τις διαστάσεις πολλών ατόμων που με βοήθησαν, συζητώντας μαζί μου. Πρόκειται για έναν χώρο που θα συνεχίσει να εξελίσσεται και να μεταμορφώνεται για κάθε καινούριο αναγνώστη. Θα ήθελα εκ προοιμίου να καλωσορίσω τις... διαστάσεις σας, αφού τις νιώθω ήδη στο βάθος του ορίζοντα ή στο περιθώριο αυτών των σελίδων.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως την Αναστέζια ΜακΓκι της North Atlantic, που με τον ενθουσιασμό της σχετικά με το θέμα του βιβλίου με βοήθησε να χαλαρώσω από την πρώτη στιγμή. Επίσης θέλω να ευχαριστήσω θερμά την Κάθυ Γκλας, την επιμελήτρια του βιβλίου μου, και τον Γκέριτ Λάνσινγκ, ο οποίος κατάφερε να εντοπίσει τα κάθε είδους λάθη και να τα διορθώσει. Ευχαριστώ ακόμη τον Μάρκ Κιμέτ, επειδή σαν γήινος Δίας μου έδωσε εξ αρχής την άδειά του, καθώς επίσης και τον Ρίτσαρντ Γκρόσινγκερ, εκδότη της North Atlantic Books, ο οποίος μου πρότεινε να ξεκινήσω την όλη διαδικασία.

Ο Γκέριτ Λάνσινγκ διάβασε ολόκληρο το κείμενο σε διάφορα στάδια της σύνθεσής του και επηρέασε ουσιαστικά τη

ροή του με διάφορους τρόπους. Είναι ένας από τους λαμπρότερους ποιητές του σύγχρονου πνευματικού ρεύματος. Με τη γενναιοδωρία του, κατάφερε να δημιουργήσει γέφυρες προς «το πανέμορφο ξέφωτο της ήρεμης σύλληψης», από τότε που τον γνώρισα, το 1963, μέχρι σήμερα.

Συλλογισμοί όσον αφορά την πιθανότητα μίας «δομικής» και όχι μίας θετικής ή αντιπροσωπευτικής σκέψης της ιστορίας, αποτελούσαν το βασικό θέμα των συζητήσεων που είχα με τον Τζώρτζ Κουάσα, τον οποίο γνωρίζω εδώ και σαράντα χρόνια.

Στον Τζέσε Άμποτ οφείλεται ο τίτλος του βιβλίου, *Η Αποκάλυψη της Περσεφόνης*.

Θα ήθελα ακόμη να ευχαριστήσω τα ετεροθαλή αδέρφια μου, Πήτερ και Σούζαν Γουάιτχεντ και τον αδελφό μου, Άντονυ Στάιν, για τη στήριξή τους όταν αρρώστησα πριν λίγα χρόνια, και τη μακαρίτισσα μητριά μου, Κόνστανς Στάιν, η οποία χάθηκε σε πυρκαγιά στο σπίτι, ενώ γραφόταν το βιβλίο μου. Δεν θα ξεχάσω τις συζητήσεις μας και τον τρόπο με τον οποίο με ενθάρρυνε. Μου λείπει και θα μου λείπει για πάντα.

Θέλω να στείλω ένα ακόμη μήνυμα στον αδελφό μου Τόνυ, παρά το γεγονός ότι μέχρι σήμερα ποτέ δεν δήλωσα δημοσίως ότι ήταν ο πρώτος αναγνώστης των ποιητικών μου έργων, αλλά και ο πρώτος άνθρωπος που άκουσε τις αλλόκοτες απόψεις μου, οι οποίες ξεκίνησαν από τα παιδικά μας χρόνια, για να οδηγήσουν τελικά στην πνευματική και διανοητική αποκάλυψη που ελπίζω να πραγματοποιείται μέσα από το βιβλίο αυτό.

Μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980, είχα ασχοληθεί με την ποίηση, την πρόζα, τη μετάφραση, την ηχητική ποίηση, την ηθοποιία, τη φωτογραφία, τη μουσική, τη ζωγραφική και με πολλές άλλες σκόρπιες εκδηλώσεις, στα πλαίσια ενός δημιουργικού χώρου που αυτοαποκαλείται *theforestforthetrees* (όπως ακριβώς το βλέπετε γραμμένο). Ο πλήρης τίτλος του βιβλίου μου, τον οποίον δεν επέβαλα φυσικά στον εκδότη, θα έπρεπε να ήταν *Η Περσεφόνη Δίχως Πέπλο: Βλέποντας τη Θεά και Απελευθερώνοντας την Ψυχή Σας: Σελίδες από το theforestforthetrees*. Το δάσος περιλαμβάνει το αδημοσίευτο πεδίο γραφής και σκέψης απ' όπου προέρχεται το βιβλίο και οτιδήποτε άλλο έχω γράψει σε χαρτί. Με άλλα λόγια, δεν περικλείει μονάχα το ολοκληρωμένο αυτό έργο, αλλά όλες τις σκέψεις που έγραψα σε χαρτί ή στον υπολογιστή, την άνοιξη, το καλοκαίρι και το φθινόπωρο του 2005, οι οποίες φυσικά δεν περιλαμβάνονται στην τελική μορφή του βιβλίου. Οι σημειώσεις αυτές καταγράφουν μισοτελειωμένα αποσπάσματα θεμάτων στα οποία θα αναφερθούμε στη συνέχεια. Ίσως κάποτε να τα συγκεντρώσω και να τα δημοσιεύσω ως συμπληρωματική μελέτη ή τουλάχιστον να τα αναρτήσω στο διαδίκτυο. Θέλω να ενθαρρύνω τους περίεργους αναγνώστες να αναζητήσουν στο *Google* ιστοσελίδες με τίτλο *Η Περσεφόνη του Τσαρλς Στέιν*, για να μάθουν αν έχω πραγματοποιήσει την υπόσχεσή μου.

Για να χρονολογήσω τα ολοκληρωμένα, αλλά αποκλεισμένα θέματα, σ' αυτά περιλαμβάνονται τα εξής: «Ο Περσεφονικός Έρωτας», «Υβρις», «Οι Ερινύες»,

«Η εκτέλεση, το Τελετουργικό και ο Μύθος της Ελευσίνας», «Το Ζήτημα της Μυστικότητας» και πολλές ακόμη επιπλέον παρατηρήσεις στο θέμα της ύπαρξης. Οι τελευταίες μάλιστα ανήκουν στο μεγάλο εγχείρημα που ονομάζω *Το Σχέδιο του Παρμενίδη*, ένα απόσπασμα του οποίου υπάρχει κάπου στην ιστοσελίδα του Station Hill Press και μπορεί να βρεθεί στο www.stationhill.org στην κατηγορία «καλλιτέχνες» και στο όνομά μου. Το σχέδιο αυτό καλύπτει πολλές δεκαετίες σημειώσεων σε θέματα που καταγράφονται στο κεφάλαιο του βιβλίου «Από την απλή στη συνειδητή ύπαρξη».

ΤΣΑΡΛΣ ΣΤΕΪΝ

Μπάριταουν

Ιανουάριος 2006

Συντομογραφίες

.....

Μπάρκερτ	Αρχαίες Μυστηριακές Λατρείες
Κλάστρ	<i>Κοινωνία Εναντίον Κράτους</i>
ΕΜΠ	<i>Οι Ελληνικοί Μαγικοί Πάπυροι σε Μετάφραση</i>
ΔΤΕ	<i>Ο Διχασμός της Επιστήμης Χάρισον Θέμις</i>
Ηρόδοτος	<i>Η Ιστορία</i>
ΟΥΔ	<i>Ομηρικός Ύμνος στη Δήμητρα</i> (το κείμενο βρίσκεται στο Παράρτημα 1)
Κερέντι ΕΛΣ	<i>Ελευσίνα: Αρχέτυπη Εικόνα Μητέρας και Κόρης</i>
Κερέντι ΘΣΗΣ	<i>Θεές του Ηλίου και της Σελήνης: Κίρκη/Αφροδίτη/Μήδεια/Νιόβη</i>
Κερέντι ΕΠΜ	<i>Πραγματείες επάνω στην Επιστήμη της Μυθολογίας</i>
Λάνσινγκ	<i>Το Ουράνιο Δένδρο/Το Διαλυτό Δάσος</i>

Μυλωνάς	<i>Η Ελευσίνα και τα Ελευσίνια Μυστήρια</i>
Όλσον ΑΠ	<i>Άπαντα Πρόζας</i>
Όλσον ΠΜ	<i>Τα Ποιήματα του Μαζίμου</i>
Όττο	<i>«Το Νόημα των Ελευσινίων Μυστηρίων»</i>
Σάλινς	<i>Η Οικονομία της Αίθινης Εποχής</i>
Γουάσον-Χόφμαν-Ρακ	<i>Ο Δρόμος για την Ελευσίνα</i>

Εισαγωγή

.....

ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗΣ ΙΣΗΜΕΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ, μία μικρή παραλιακή πόλη βορειοδυτικά της Αθήνας, τελούντο κάθε χρόνο και για δύο χιλιάδες χρόνια οι εορτές της Δήμητρας και της Περσεφόνης. Στις εορτές αυτές, γνωστές ως *Ελευσίνια Μυστήρια*, υποδέχονταν τους υποψηφίους για μύηση, από τη Μυκηναϊκή κιόλας Εποχή (στο τέλος της 2ης χιλιετίας π.Χ.). Τα Μυστήρια ιερουργούντο από την εποχή της Ιλιάδας και της Οδύσσειας μερικούς αιώνες αργότερα, αλλά και κατά την περίοδο ακμής της αθηναϊκής δημοκρατίας (5ος π.Χ. αιώνας) και στην εποχή της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, όταν οι χριστιανικές αρχές προσπάθησαν να καταστρέψουν κάθε παγανιστική τελετή και να ξεριζώσουν την αυθεντική γνώση των παραδόσεων.

Τα Ελευσίνια Μυστήρια θεωρείτο ότι εξασφάλιζαν μία προνομιακή μετά θάνατον ζωή σε όσους μετείχαν. Στο αποκορύφωμα των τελετών που πραγματοποιούντο εκεί, η ίδια

η Περσεφόνη παρουσιαζόταν μπροστά στους μύστες ως Βασίλισσα του Θανάτου και προκαλούσε μια εμπειρία τόσο έντονη, που η Άλλη Ζωή και ο θάνατος δεν τους τρόμαζαν πια.

Άνθρωποι από κάθε μέρος και τάξη, έφθαναν ως υποψήφιοι μύστες. Άνδρες, γυναίκες, πολίτες, σκλάβοι, παιδιά και ηλικιωμένοι, Έλληνες, Ρωμαίοι, Πέρσες, συγγραφείς και καλλιτέχνες, πολιτικοί και αυτοκράτορες. Ακόμη και μυθικές προσωπικότητες, όπως ο Ηρακλής, θέλησαν να μνηθούν. Υπήρχαν δύο όροι για τους υποψηφίους: να μιλούν ελληνικά και να μην –χωρίς εξεζητημένες τελετουργίες εξαγνισμού– έχουν διαπράξει δολοφονία. Τα Μείζονα Μυστήρια δεν είχαν στόχο τον εξαγνισμό, αφού αυτός μπορούσε να επιτευχθεί στη διάρκεια των Δευτερευόντων Μυστηρίων, τα οποία διαδραματιζόνταν κοντά στην Αθήνα, ενάμιση χρόνο νωρίτερα. Για τους υποψήφιους μύστες, η Ελευσίνα αποτελούσε μία απολύτως σεβαστή προσπάθεια να έλθει ο άνθρωπος σε επαφή με τη θεϊκή ενέργεια.

Πέρα από τους δύο αυτούς όρους και από το γεγονός ότι οι αρχές των Ελευσινίων διατηρούσαν το δικαίωμα να μην επιτρέψουν τη μύηση σε κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις, τα Μυστήρια ήταν ανοικτά για όλους όσους είχαν την οικονομική δυνατότητα να αντιμετωπίσουν τα έξοδα που όριζαν οι αξιωματούχοι των Ελευσινίων και το αντίτιμο των θυσιαστηρίων ζώων. Θα έπρεπε, ασφαλώς, να βρει κάποιος τον χρόνο για να ταξιδέψει στην Αθήνα για τα Δευτερεύοντα Μυστήρια, πριν καταλήξει –ενάμιση χρόνο αργότερα– στην Ελευσίνα.

Τί ήταν όμως τα Ελευσίνια Μυστήρια; Η απάντηση είναι ότι δεν ξέρουμε, παρά τις πολυάριθμες αναφορές στην αρχαία λογοτεχνία, στο δράμα και στη φιλοσοφία, παρά τις άπειρες απεικονίσεις επάνω σε ληκύθους, σκεύη και ζωφόρους και παρά την ενδελεχή αρχαιολογική εξέταση των ναών. Δεν γνωρίζουμε σχεδόν τίποτε για το «Μυστικό» των Μυστηρίων, εξαιτίας του νόμου της μυστικότητας που επιβαλλόταν στους μνημένους. Αυτό το είχαν επισημάνει ακόμη και οι πιο καταρτισμένοι και ανοιχτόμυαλοι απ' τους αρχαίους Έλληνες. Ωστόσο, όσα γνωρίζουμε είναι τόσο βασανιστικά και τόσο εντυπωσιακά, που «Τα Ελευσίνια Μυστήρια» έχουν γίνει στο πέρασμα του χρόνου το πιο αξιολογικό δείγμα αρχαίας πνευματικότητας. «Η Ελευσίνα είναι ένας ναός, κοινός για όλον τον κόσμο», παρατηρούσε ο Αριστείδης ο Ρήτωρ τον 2ο μ.Χ. αιώνα, «και απ' όλα τα θεϊκά πράγματα που υπάρχουν ανάμεσα στους ανθρώπους, είναι το πιο φοβερό και το πιο φωτεινό» [Γουάσον-Χόφμαν-Ρακ, σελ. 17]. Και ο ποιητής του *Ομηρικού Ύμνου στη Δήμητρα* (που γράφτηκε γύρω στο 600 π.Χ.), ο οποίος αφηγείται την ιστορία της απαρχής των Μυστηρίων, αναφέρει το εξής:

*...τρομερές τελετές που δεν πρέπει ποτέ να ερευνούμε
ή να παραβιάζουμε ή να μιλάμε γι' αυτές,
αφού το μεγάλο δέος μας για τους θεούς κάνει τη
φωνή να σιγήσει.*

[ΟΥΔ, 524-526]